

ELPRISCHOCKEN OCH EXPORTEN

Så påverkas svenska industriföretag av elpriset

FÖRORD OCH REFLEKTIONER

Elpriset i Sverige och Europa rusar, med stora konsekvenser för samhället. Vi borde inte ha blivit överraskade. Liksom under uppmarschen till den globala finanskrisen för ett drygt decennium sedan låg alla pusselbitar synliga. *Energiewende* i Tyskland, med en nedläggning av kärnkraften och storsatsning på gasleveranser från ett Ryssland med maktpolitiska ambitioner. Åldrande kärnkraftsanläggningar hos Europas största elexportör Frankrike. En snabb utbyggnad och beroende av den klimatvänliga vindkraften, till priset av en elproduktion som är beroende av vädrets makter. Det sammanlänkade europeiska energisystemet där ett chockhöjt gaspris fortplantar sig till priset på el.

Svenska industriföretag har historiskt haft god tillgång till förnybar el och detta till oftast lägre priser än sina konkurrenter på den europeiska kontinenten. Med vattenkraften och, i ett senare skede kärnkraften, var Sveriges elförsörjning tryggad under många problemfria decennier. En annan svensk naturresurs, skogsråvara, var välkommet biobränsle för kompletterande elproduktion i kraftvärmeverk.

Den pågående omställningen av Sveriges energisystem har ändrat förutsättningarna för de svenska industriföretagen, detta samtidigt som elanvändningen väntas öka kraftigt till följd av industrisatsningar i norra Sverige och elektrifieringen av transportsystemet.

Svagheter i den europeiska energiförsörj-

ningen, där ingår elproduktionen, har nu hamnat i blyxtbelysning på grund av kriget i Ukraina. Gaslagren i Europa är fyllda inför vintern men de strukturella problemen består. Även om Sverige har ett bättre utgångsläge än de flesta andra europeiska länder kommer vi att påverkas, nu och i framtiden.

För att belysa konsekvenserna av den europeiska energikrisen för Sverige och svensk export har Business Sweden låtit intervjua drygt 500 exporterande svenska industriföretag om hur deras verksamhet i Sverige hittills har påverkats av det ökade elpriset, liksom hur de ser på den närmaste framtiden. Nästan samtliga respondenter bedömer att elpriset i Sverige kommer att stiga måttligt eller kraftigt under vintermånaderna.

Resultatet från undersökningen inger dock visst hopp. Elprisets påverkan på industriföretagens produktion, försäljning och inköp är så här långt begränsad, och företagen verkar hantera utmaningarna bra. Men oroväckande är att elpriset bidrar till ett brett negativt genomslag i företagens lönsamhet, vilket kommer att ge konsekvenser på sikt. Och många företag flaggar för att de närmaste månaderna kommer att bli betydligt svårare, med risk för nedskärningar i verksamheten som följd.

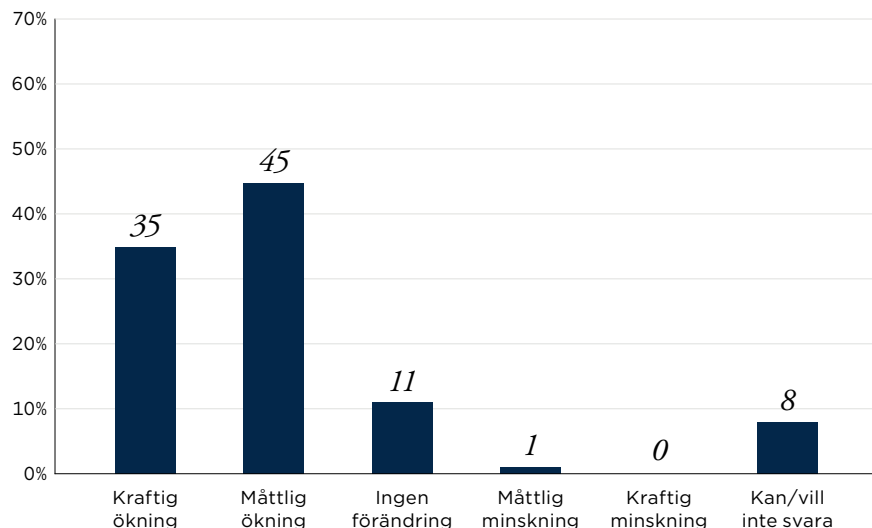
Låt oss hoppas på en mild och blåsig vinter.

Lena Sellgren
Chefekonom

LENA SELLGREN
Chefekonom
Business Sweden

FÖRETAGENS BEDÖMNING AV ELPRISETS UTVECKLING I SVERIGE FRAM TILL SLUTET AV FEBRUARI 2023

Utbredd övertygelse bland företagen om måttlig till kraftig ökning av elpriset de närmaste månaderna.

ELENS BETYDELSE FÖR INDUSTRI

Sveriges varuexport uppgick till rekordhöga 1 626 miljarder kronor 2021, varav tillverkningsindustrin stod för 1 496 miljarder kronor eller 92 procent. Den övriga varuexporten utgörs framför allt av malmer och mineraler, jordbruks- och fiskeri-produkter samt elström. Närmare tre fjärdedelar av den svenska tillverkningsindustrins produktion går på export till utlandsmarknaden.

PROCESSINDUSTRIN SÄRSKILT EXPONERAD

I industrins energianvändning är biobränslen det största energislaget med en andel på 43 procent. El är det näst största energislaget med en andel på 35 procent. Därefter följer kol och koks med 9 procent och petroleumprodukter med 6 procent. Fjärrvärme, natur- och stadsgas samt övriga bränslen står för resterande 7 procent.

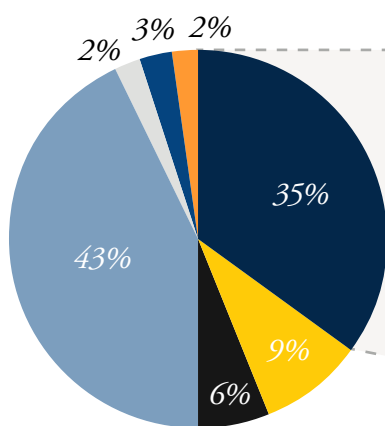
Energianvändningen svarar för i genomsnitt 2 procent av tillverkningsindustrins rörliga kostnader, med betydande variationer mellan

branscherna. I kemiindustrin är andelen närmare 7 procent. I skogsindustrin är andelen 5 procent, medan andelen i den renodlade verkstadsindustrin uppgår till 0,5 procent.

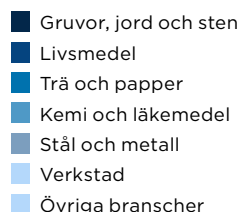
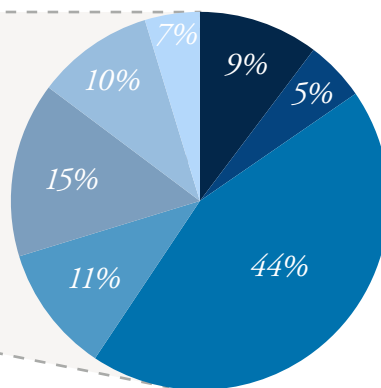
I den energiintensiva industrin ingår större delen av processindustrin som trä och papper (skogsindustrin), kemi och läkemedel samt stål och metall. Även delar av livsmedelsindustrin är energiintensiv. Den nya batteriindustrin liksom kommande vätgasproduktion i Sverige kommer också att ingå i energiintensiv industri, med användning av framför allt el. Utanför tillverkningsindustrin återfinns gruv- och mineralindustrin som en stor energianvändare.

Det framgår alltså att tillverkningsindustrin till en betydande del använder el i sin produktion. För tillverkning av pappersmassa och papper kräver processer som kokning och torkning stora mängder el. Vid skrotbaserad ståltillverkning används elintensiva ljusbågsugnar för att smälta stålskrotet. Kemiindustrin använder el till bland

INDUSTRINS ENERGIANVÄNDNING 2020, fördelning per energislag

INDUSTRINS ELANVÄNDNING 2020, fördelning per bransch

Källa: Energimyndigheten (2022)

annat elektrolys. I verkstadsindustrin används el framför allt till att driva maskiner och annan utrustning. Fabriksbyggnader kräver el för värme och kylning, ventilation och belysning.

Processindustrin inom trä och papper, kemi och läkemedel samt stål och metall står för totalt 70 procent av industrins elanvändning. Dessa branscher är särskilt exponerade för förändringar i elpriset. Verkstadsindustrin står för 10 procent av industrins elanvändning.

GRÖN OMSTÄLLNING OCH OMVÄRLDSFAKTORER HÄVSTÅNG FÖR ELPRISET

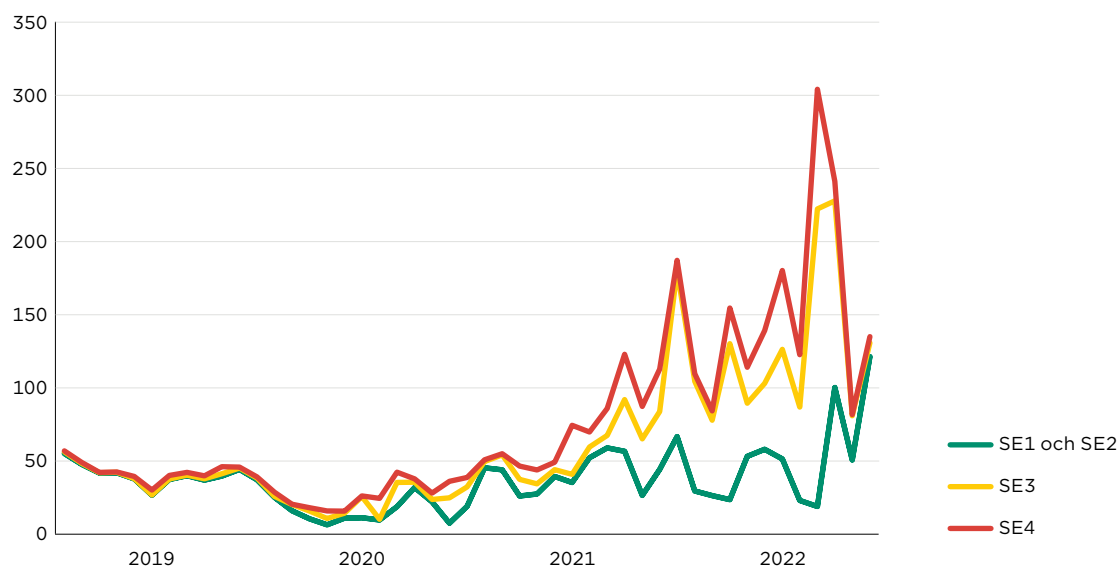
Till följd av en pågående omställning av det svenska och europeiska energisystemet samt en rad omvärldsfaktorer har elpriset i Sverige, liksom i resten av Europa, skjutit i höjden det senaste året.

Kriget i Ukraina med påföljande neddragning i leveranserna av rysk naturgas har lett till kraftigt ökade gaspriser i Europa. Genom att drygt 20 procent av den europeiska elkraften produceras med gas som primär energikälla får gaspriserna också ett direkt genomslag i elpriserna. Trots att Sverige använder mycket lite naturgas för sin energiförsörjning, och i princip ingen gas i elproduktionen, gör kopplingen till den europeiska energimarknaden att gaspriset slår igenom i ett mer volatilt och stigande elpris även i Sverige.

Utvecklingen har varit särskilt dramatisk i Sveriges elområden 3 (Stockholm) och 4 (Malmö) som inte producerar tillräckligt mycket el för den egna konsumtionen. Dessa elområden är beroende för sin elförsörjning av elöverföring från elområdena 1 (Luleå) och 2 (Sundsvall) samt från Sveriges grannländer.

ELPRISETS UTVECKLING I SVERIGES FYRA ELOMRÅDEN

Januari 2019 - november 2022, öre/kWh

Not: Genomsnittspris per månad exklusive skatter och avgifter. För att underlätta avläsningen i diagrammet har Business Sweden använt tidsserien för SE1 även för SE2. Det genomsnittliga månadspriset var närmast identiskt i de båda elområdena under den aktuella perioden.

Källa: Nord Pool (2022)

NULÄGE OCH FRAMTID

TVÅ TREDJEDLAR DRABBAS AV ELPRISCHOCKEN

Business Swedens undersökning visar att ungefär två tredjedelar av industriföretagen är måttligt eller kraftigt negativt påverkade av det ökade elpriset i sin verksamhet i Sverige. Andelen är stabil vid en jämförelse mellan hur företagen påverkats fram till nu (november 2022) respektive hur de bedömer att de kommer att påverkas från dagsläget fram till slutet av februari 2023.

Andelen företag som påverkas negativt av det ökade elpriset skiljer sig av naturliga skäl mellan Sveriges elområden, eftersom nivån på elpriset är markant högre i elområdena 3 och 4 än i elområdena 1 och 2. Undersökningen visar att knappt 40 procent av procent av företagen i elområde 1 är negativt påverkade fram till nu, medan motsvarande siffra för elområde 4 är nästan 80 procent.

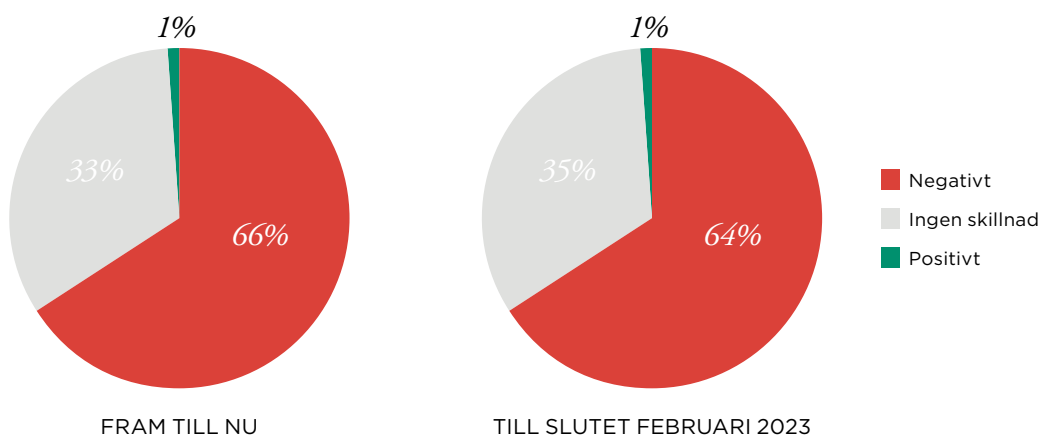
Bland storföretagen anger 82 procent att de har påverkats negativt fram till nu, en andel som minskar till 76 procent för perioden de närmaste månaderna. Nedbrutet på branscher varierar andelen mellan 40 och 80 procent för perioden fram till nu, medan spannet krymper till mellan 50 och 74 procent för perioden fram till slutet av februari 2023. Medan processindustrin hittills varit märkbart mest utsatt minskar skillnaden

gentemot resten av tillverkningsindustrin de närmaste månaderna. Resultatet visar att fordonsindustrin tillsammans med livsmedel blir de branscher med bredast negativ påverkan under perioden fram till slutet av februari 2023, med 74 procent av företagen som anger att de kommer att påverkas negativt av det ökade elpriset.

Endast 1 procent av företagen anger att deras verksamhet i Sverige påverkas positivt av det ökade elpriset. Dessa fåtal företag återfinns både i processindustrin och i verkstadsindustrin. Inga småföretag finns representerade i den här kategorin.

En tredjedel av industriföretagen anger att deras verksamhet i Sverige inte påverkas av det ökade elpriset. Även denna andel är stabil vid en jämförelse mellan tidsperioderna. Storföretagen sticker ut med en betydligt lägre andel företag, 16 procent, som anger att de hittills inte påverkats. Denna andel förblir närmast oförändrad även för perioden fram till slutet av februari 2023. Nedbrutet på branscher varierar andelen mellan 15 och 55 procent för perioden fram till nu, medan spannet krymper till mellan 24 och 50 procent för perioden fram till slutet av februari 2023. Elapparatur och elektronik sticker ut som en relativt opåverkad bransch under båda tidsperioderna.

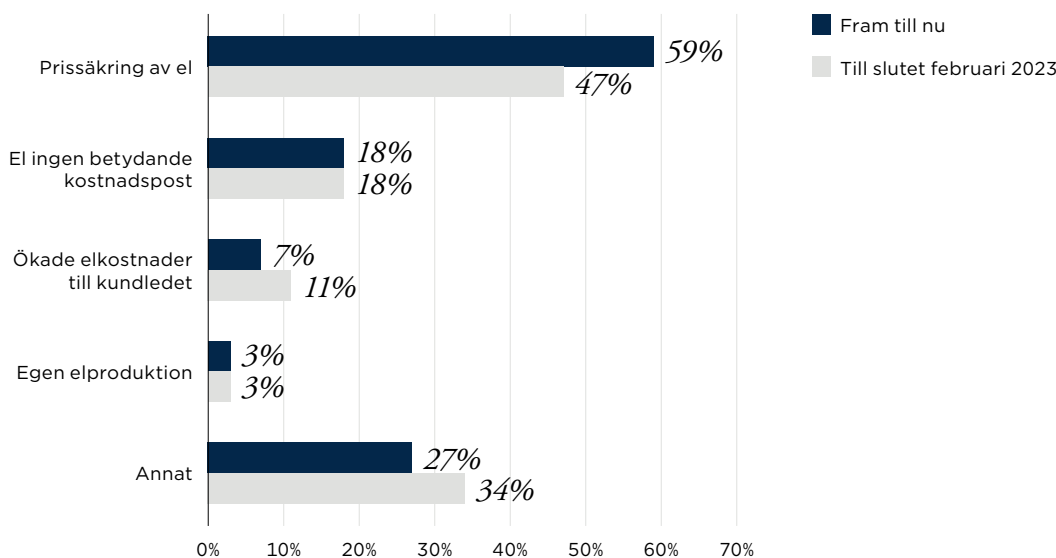
DET ÖKADE ELPRISETS PÅVERKAN PÅ EXPORTFÖRETAGEN

Bred negativ påverkan, främst i processindustrin inom *Livsmedel, Trä och papper* samt *Kemi och läkemedel*. Väntad särskilt negativ påverkan inom *Fordon* de närmaste månaderna.

Delar av verkstadsindustrin inom *Elapparatur och elektronik, Maskiner* samt *Annan tillverkning* minst påverkade.

FAKTORER SOM SKYDDAR EXPORTFÖRETAGEN FRÅN PÅVERKAN

Not: Företagen har kunnat ange flera faktorer varför summan av faktorerna överstiger 100 procent

Prissäkring av el viktigaste faktorn för företag att undgå påverkan av det ökade elpriset.

Närmare 60 procent av företagen som uppger att de inte påverkas av det ökade elpriset förklarar detta med att de prissäkrat sina elleveranser, något som är vanligt i industrin. Prissäkring av el medför dock extra kostnader och gäller för en begränsad tid. Andelen företag som prissäkrat sin el faller tillbaka till knappt 50 procent för perioden från dagsläget till slutet av februari 2023.

Sannolikt är det många fler än i gruppen opåverkade företag som har prissäkrat sina elleveranser, men dessa kan ha andra skäl att bli påverkade i verksamheten till följd av ett högre elpris.

Närmare 20 procent av den tredjedel företag som är opåverkade uppger att elen inte är en betydande kostnadspost i verksamheten. En mindre andel företag uppger att de fört över ökade elkostnader till kundledet. Ett fåtal företag har egen elproduktion.

STOR PÅVERKAN PÅ LÖNSAMHETEN

I Business Swedens intervjuundersökning framgår hur det ökade elpriset påverkar exportföretagens verksamhet i Sverige. Resultatet visar en hittills överlag måttligt negativ påverkan på företagets produktion, försäljning och inköp. Positiva effekter på verksamheten av det ökade elpriset hos en liten minoritet av företagen väntas klinga av de närmaste månaderna, medan de negativa effekterna

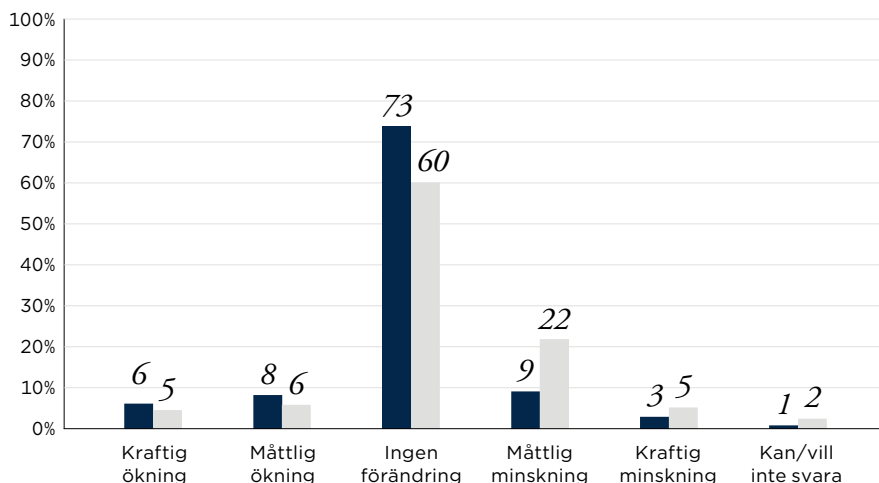
på verksamheten hos den stora majoriteten företag förstärks.

Det ökade elpriset får det i särklass största genomslaget i företagets lönsamhet, med närmare 75 procent av företagen som anger att lönsamheten hittills har påverkats måttligt till kraftigt negativt. Endast 15 procent av företagen anger att det ökade elpriset inte har påverkat lönsamheten. Storföretagen verkar ha klarat sig något bättre än mindre företag, då 25 procent anger att lönsamheten inte har påverkats. Nedbrutet på branscher är motsatsparen fordon respektive elapparatur och elektronik, med 0 procent respektive 42 procent av företagen som anger att lönsamheten hittills inte har påverkats av det ökade elpriset.

För perioden fram till slutet av februari 2023 förstärks elprisets genomslag i företagets lönsamhet ytterligare, med närmare 80 procent av företagen som anger måttligt till kraftigt negativ påverkan. Endast 11 procent av företagen väntas vara opåverkade med avseende på lönsamheten.

Nedan presenteras de sammanfattande resultaten av Business Swedens intervjuundersökning om det ökade elprisets påverkan på industriföretagens produktion, exportförsäljning, försäljning i Sverige, inköp av insatsvaror i Sverige, inköp av insatsvaror från utlandet samt lönsamhet.

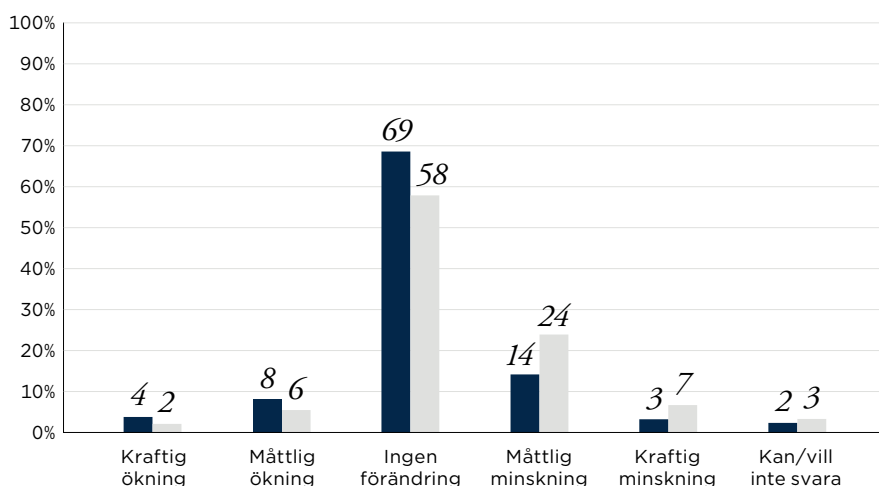
PRODUKTION

Väntade minskningar i produktionen de närmaste månaderna främst inom *Trä och papper, Kemi och läkemedel* samt *Stål och metall*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

EXPORTFÖRSÄLJNING

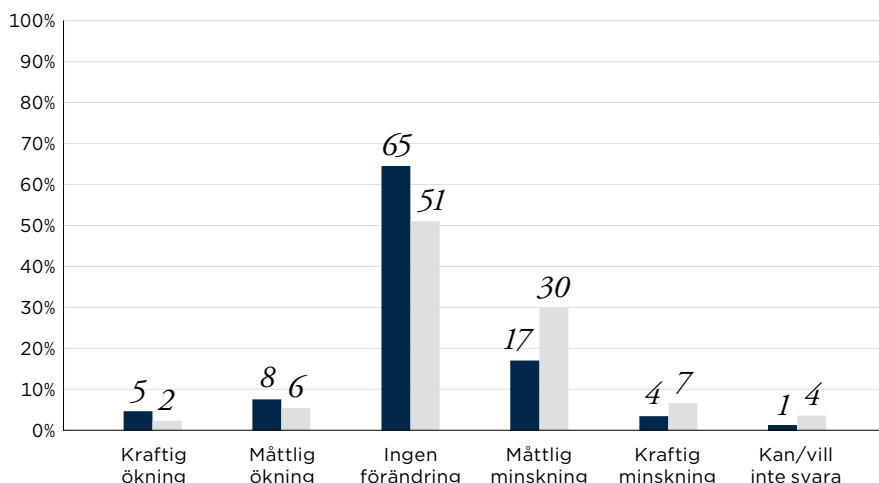

Hittills tapp främst i processindustrin med undantag av *Livsmedel*.

Väntad måttlig till kraftig nedgång inom *Trä och papper* samt *Kemi och läkemedel*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

FÖRSÄLJNING I SVERIGE

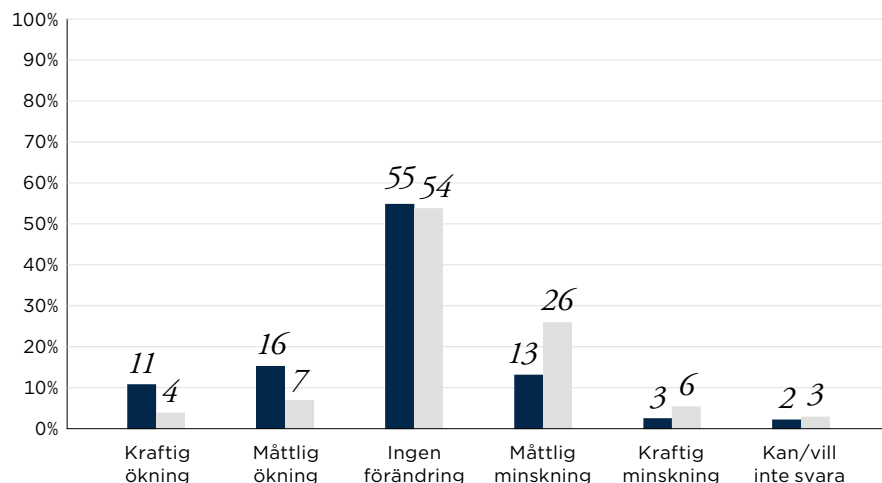

Begränsad nedgång i verkstadsindustrin. Mer märkbar nedgång i processindustrin.

Väntade tapp i försäljningen i Sverige främst inom *Livsmedel* samt *Kemi och läkemedel*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

INKÖP AV INSATSVAROR FRÅN SVERIGE

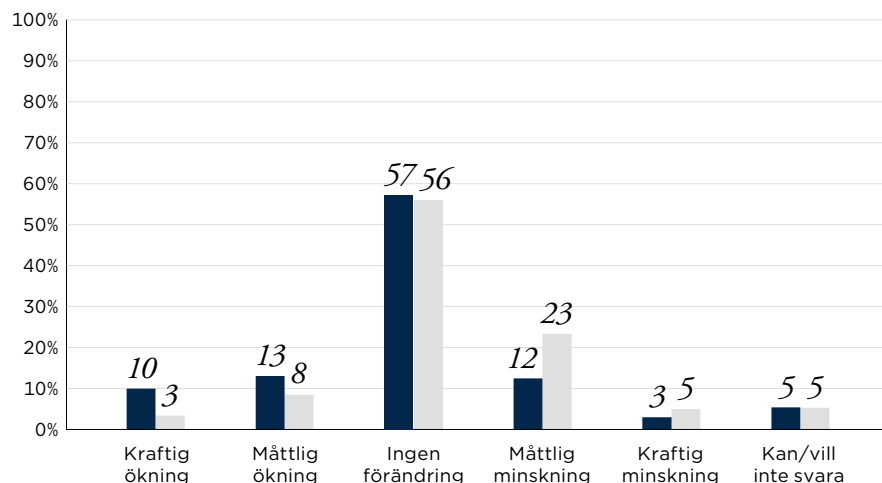

Ökning av inköpen från Sverige främst inom *Livsmedel* och *Maskiner*.

Väntad vändning från bred, hittills övervägande positiv effekt till negativ effekt de närmaste månaderna.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

INKÖP AV INSATSVAROR FRÅN UTLANDET

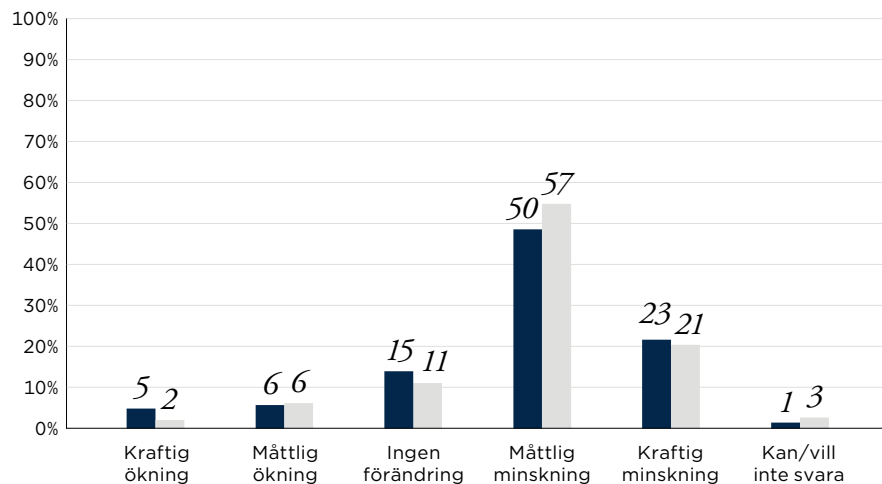

Hittills viss ökning i delar av verkstadsindustrin, främst inom *Maskiner* och *Fordon*.

Väntad minskning de närmaste månaderna, med djupast nedätnotering för *Kemi* och *läkemedel*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

LÖNSAMHET

Brett och påtagligt tapp i lönsamhet i alla branscher, med störst genomslag inom *Livsmedel* och *Fordon*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

KRAFTFULLA ÅTGÄRDER ATT VÄNTA

Det framgår av resultaten att företagens åtgärder i verksamheten i Sverige till följd av det ökade elpriset hittills är begränsade. En fjärdedel av företagen har valt att omplanera sin produktion och en liten minoritet har dragit ned på personalen eller stöttat leverantörer. Ännu färre företag har avvecklat delar av verksamheten. En knapp tredjedel av företagen har dock skjutit planerade investeringar på framtiden och nästan alla företag har vidtagit åtgärder för att minska sin elförbrukning.

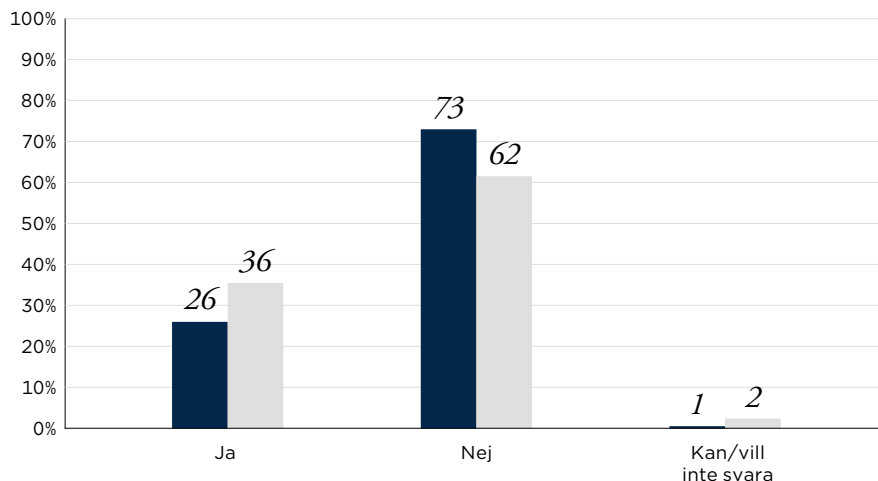
För perioden fram till slutet av februari 2023 väntas en betydligt större andel av exportföretagen genomföra åtgärder i verksamheten i Sverige till följd av det ökade elpriset. En dryg tredjedel av företagen väntas omplanera sin produktion. Nästan 30 procent av företagen väntas dra ned på

personalen. Närmare hälften av företagen lägger planerade investeringar på is. En liten men ökande andel av företagen, 7 procent, väntas avveckla delar av sin verksamhet i Sverige.

Livsmedel, trä och papper, kemi och läkemedel samt fordon är de branscher som signalerar störst negativa konsekvenser för verksamheten i Sverige till följd av det ökade elpriset.

Nedan presenteras de sammanfattande resultaten från Business Swedens intervjuundersökning om hur de exporterande industriföretagen hanterat det ökade elprisets konsekvenser för verksamheten i Sverige med avseende på omplanering av produktion, neddragning av personal, stöd till leverantörer, frysning av planerade investeringar, avveckling av delar av verksamheten samt åtgärder för att minska elförbrukning.

OMPLANERING AV PRODUKTION

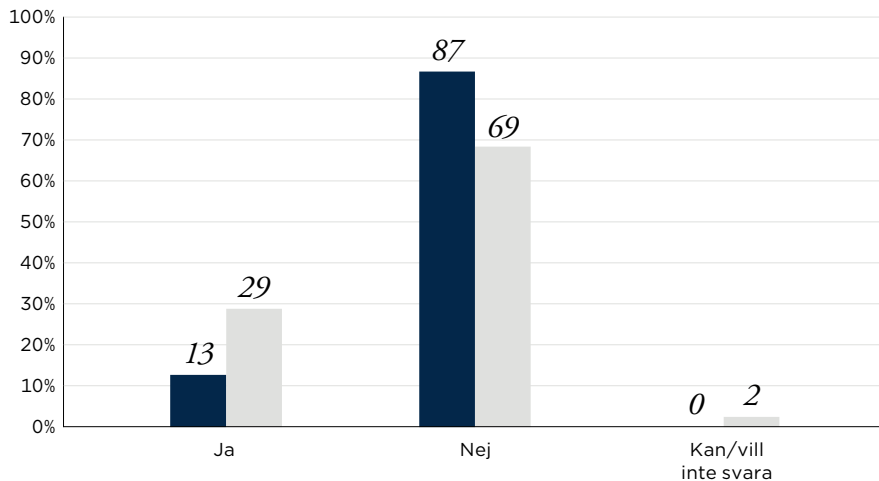

Relativt liten skillnad mellan branscherna.

Undantaget hittills *Elapparatur och elektronik* med mycket få företag som omplanerat produktion.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

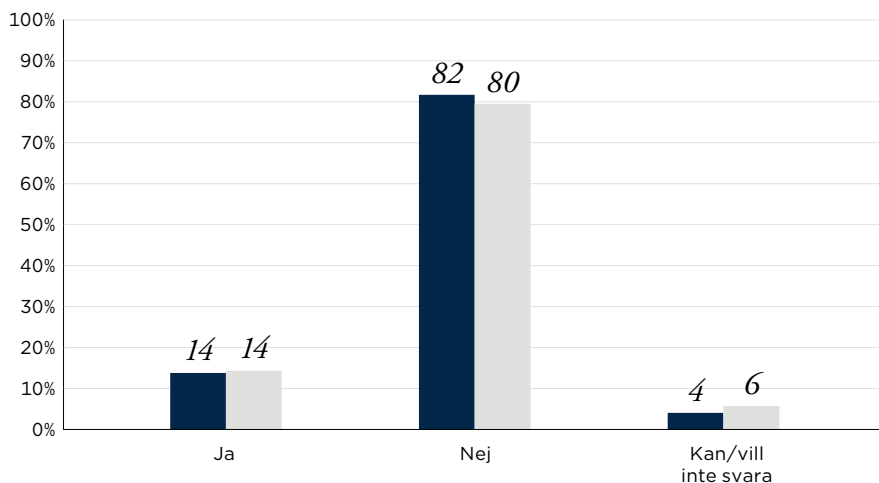
NEDDRAGNING AV PERSONAL

Hittills begränsat med neddragningar. Dock väntad påtaglig ökning de närmaste månaderna, främst i processindustrin.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

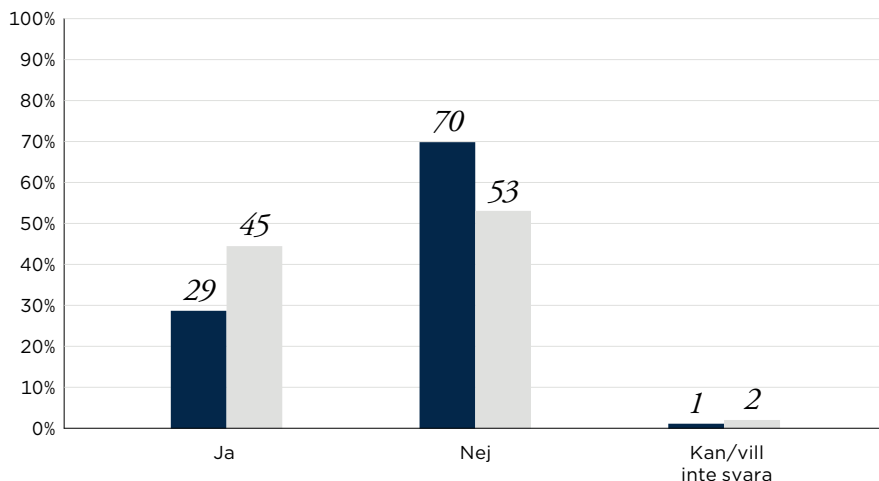
STÖD TILL LEVERANTÖRER

Liten benägenhet bland företagen att stötta leverantörer, med undantag för delar av verkstadsindustrin, främst inom *Elapparatur och elektronik* samt *Fordon*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

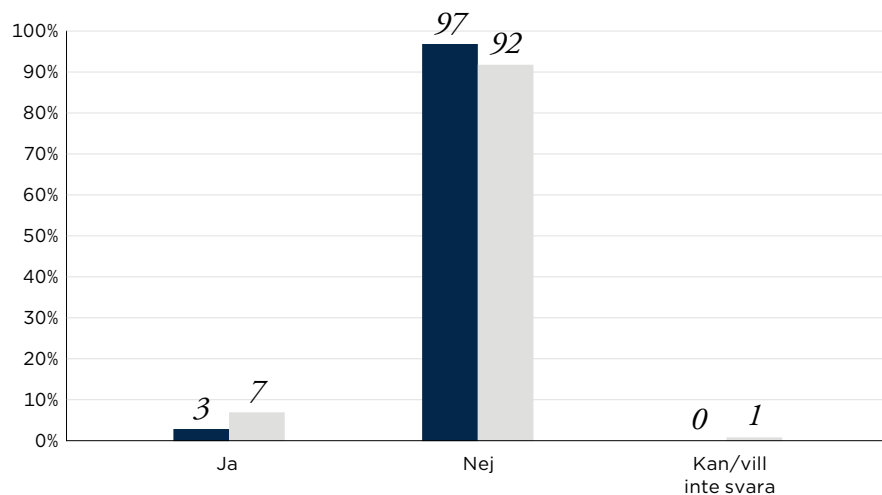
FRYSNING AV PLANERADE INVESTERINGAR

Branschöverskridande broms för investeringar, med tydligast stoppsignal inom *Livsmedel*.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

AVVECKLING AV DELAR AV VERKSAMHETEN

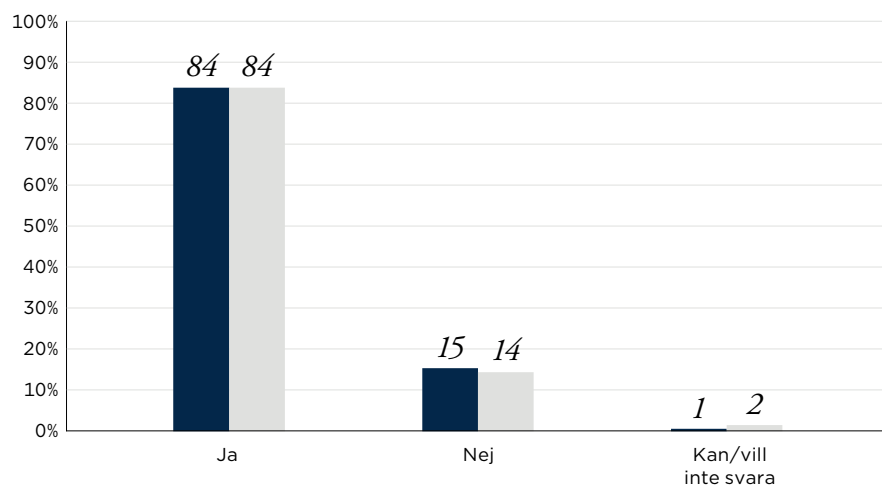

Genomgående mycket liten benägenhet bland företagen att avveckla.

Viss avvikelse inom *Kemi och läkemedel* samt *Fordon*, med större benägenhet att avveckla verksamhet de närmaste månaderna.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINSKA ELFÖRBRUKNING

Stor majoritet företag med genomförda eller planerade åtgärder. Inom *Fordon* nära 100% av företagen.

■ Fram till nu
■ Till slutet februari 2023

OM UNDERSÖKNINGEN

Business Sweden gav i uppdrag åt undersökningsföretaget Origo Group att kartlägga hur industriföretag i Sverige påverkas av och hanterar det ökade elpriset. Målgruppen för undersökningen är svenska och utlandsägda industriföretag med tillverkning eller sammansättning av produkter i Sverige med export till utlandsmarknaden, och med minst 20 anställda i Sverige. Statistiska Centralbyrån (SCB) har på beställning från Business Sweden tagit fram ett register med kontaktuppgifter till drygt 3 000 företag med de nämnda kriterierna som Origo Group har använt i sitt fältarbete.

Undersökningen har utförts genom telefonintervjuer med ekonomichefer eller motsvarande befattningshavare vid företagen under perioden 31 oktober – 23 november 2022. Respondenterna har besvarat en enkät bestående av 11 flervalsfrågor som tagits fram av Business Sweden. Totalt besvarades enkäten av 501 företag. I analysen av enkätresultatet har Business Sweden gjort en indelning av företagen i 8 branscher på grundval av företagens registrerade SNI-kod (standard för svensk näringsgrensindelning). Samtliga företag i undersökningen återfinns i tillverkningsindustrin (SNI

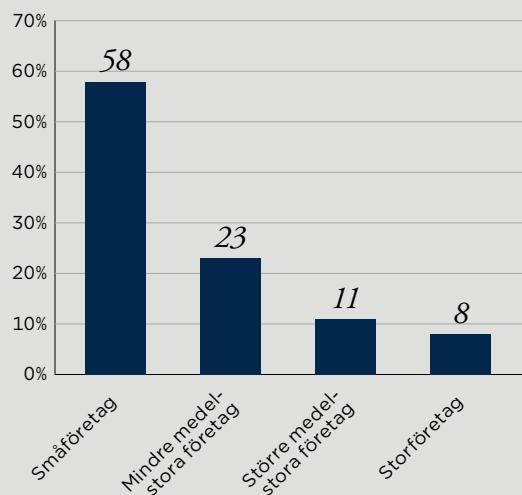
10–33), i någon av följande branscher: Livsmedel (10–12), Trä och papper (16–17), Kemi och läkemedel (19–23), Stål och metall (24–25), Elapparatur och elektronik (26–27), Maskiner (28), Fordon (29–30) och Annan tillverkning (13–15, 18, 31–33).

Business Sweden delar även in företagen i tre storleksklasser utifrån antalet anställda i Sverige, i enlighet med den indelning som görs av SCB. Indelningen är gjord för att kunna särredovisa resultatet av undersökningen för småföretag med 20–49 anställda, mindre medelstora företag med 50–99 anställda, större medelstora företag med 100–199 anställda samt storföretag med 200 eller fler anställda.

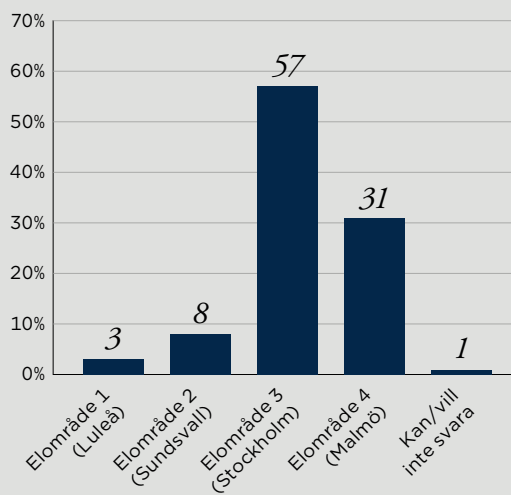
Fördelningen på bransch och storleksklass för den företagspopulation som besvarat enkäten visar god samstämmighet med fördelningen i registret som beställdes från SCB. Företag i elområde 1 (Luleå) är något underrepresenterade i undersökningen jämfört med fördelningen i SCB:s register.

Business Swedens analys av undersökningens resultat har kunnat fördjupas ytterligare genom tillgången till respondenternas individuella svar genom hela enkäten. Underlaget har anonymiserats av Origo Group med avseende på företagets identitet.

FÖRETAGENS FÖRDELNING PER STORLEKSKLASS

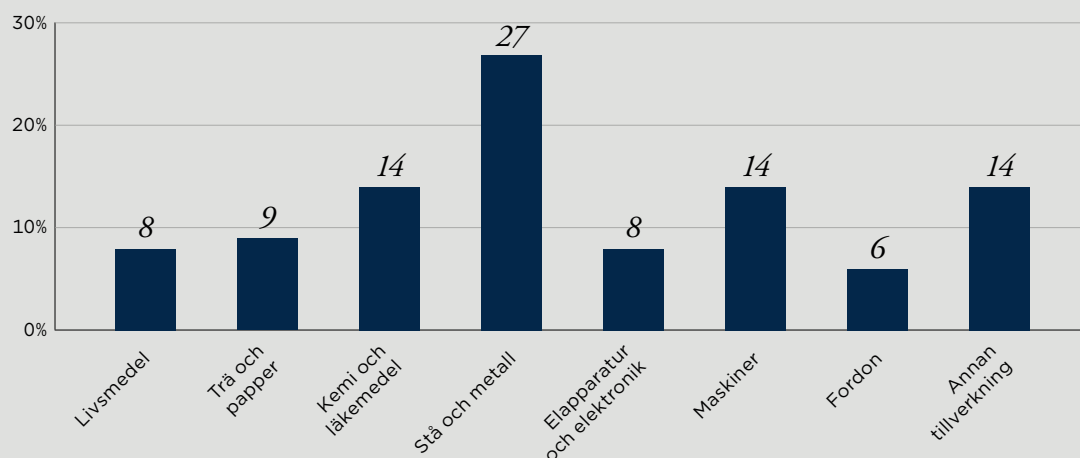

FÖRETAGENS LOKALISERING PER ELOMRÅDE

Not: Elområde där företaget har sin huvudsakliga elförbrukning

FÖRETAGENS FÖRDELNING PER BRANSCH

*We help Swedish companies grow global sales and
international companies invest and expand in Sweden.*

BUSINESS-SWEDEN.COM

BUSINESS SWEDEN Box 240, SE-101 24 Stockholm, Sweden
World Trade Center, Klarabergsviadukten 70
T +46 8 588 660 00 info@business-sweden.se
www.business-sweden.com